

Farbruna (8 km). Farbruna var ferdig i 1887 (45 m lang og kjørebredde 2.6 m). Frå grensa mot Feda var veg lagd ned Øyekleiva til Kvinabrygga (1893) og oppover dalen til Farbruna. Frå Liknes gjekk bygdeveg over Åmotsbruna og gjennom Vesterdalen til Narvestad i Fjotland sokn. Det var også rodelagd veg frå Liknes over Hundsbitt og oppover Austerdalen til grensa mot Fjotland. I desse åra (etter 1880) blei det sett fart i arbeidet med gardsvegar i privat regi, t.d. Åsekleiva m.fl. - Det viktigaste sambandet mellom Kvinesdal og omverda var dampskipsruta Flekkefjord - Øya. Rutebåten knytte saman gardane på båe sider av Fedefjorden og blei grunnlaget for eit nært samband og stadig aukande varebytte mellom Kvinesdalen og byen. Gardane i ytste delen av bygda kom dermed innanfor «søtmjølkgrensa». Fersk mjølk kunne på få timar nå kundar i Flekkefjord. Transport av kalk og chilesalpeter blei lett vint for dalegardane, og sette fart i planar om vegbygging til gardar i høgareliggande strok av bygda.

I norsk samfunnsliv etter 1850-åra er «associationsaanden» ei drivkraft som sette dju-

pe merke etter seg på mange måtar. Det blei bygt opp organisasjonar med mange slags formål: religiøse, kulturelle, humanitære, sosiale, økonomiske og politiske. Også tiltak som sparebankar og trygdslag for hestar og storfe fall innanfor organisasjonsmønsteret som blei bygt opp ut etter 1800-talet. Også kvindølane blei gripne av «associationsaanden». Liknes Sparebank kom til i 1870-åra og nokre år etter fylgde Liknæs Landboforening (1883). Føremålet med sistnemnde var «jordbrugets og kvægavlens fremme». I 1901 hadde laget 91 medlemmer. Det stod bak organiseringa av Liknæs Kreaturassuranseselskab i 1802, og var elles drivkrafta bak tiltak som utstillingar av sau og storfe, springstutforeningar osv.-

Hamskiftet - overgangen frå eit tradisjonelt jordbruk med sjølvforsyning som hovudmål til meir salsretta produksjon - var i slutten av 1800-talet i full gang i Kvinesdal. I røynda hadde omlegginga vore kontinuerleg gjennom mesteparten av hundreåret. Det var ein prosess som i eit samtidsperspektiv tyktest vera mest umerkande, og stundom ikkje ein gong registrerbar.

Ein festa seg mest ved hemningsfaktorar i det gamle jordbruket. Men i eit historisk perspektiv må ein slå fast at omlegging og tilpassing, dvs. modernisering, kjenneteiknar jordbruket i Kvinesdal gjennom stor-

parten av 1800-talet, ikkje stagnasjon og primitive tilhøve. Det som pressa på utanfrå, blei teke i mot, men alltid tilpassa dei lokale rammevilkåra for rasjonelt jordbruk.

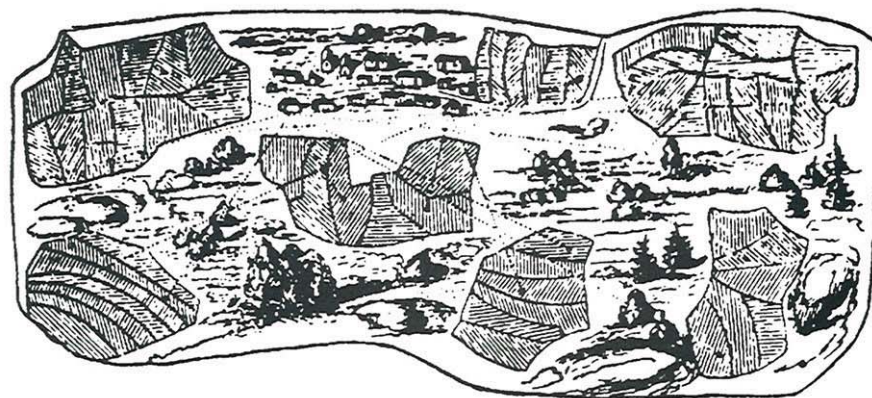

Fig. 1.
Gaarde i Fellefjellab.

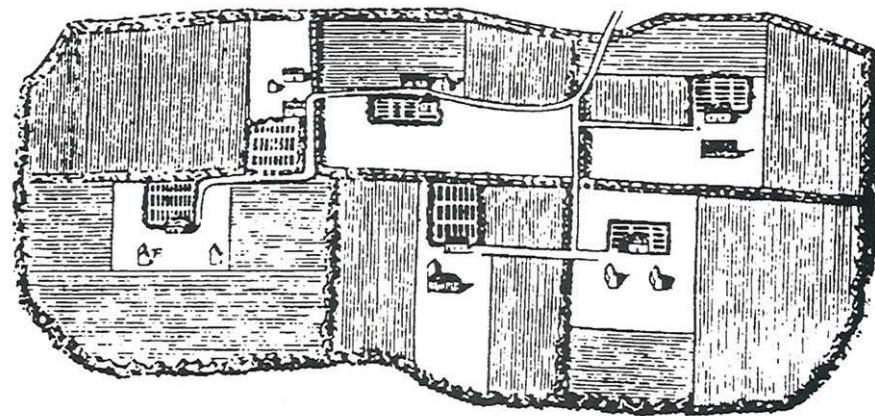

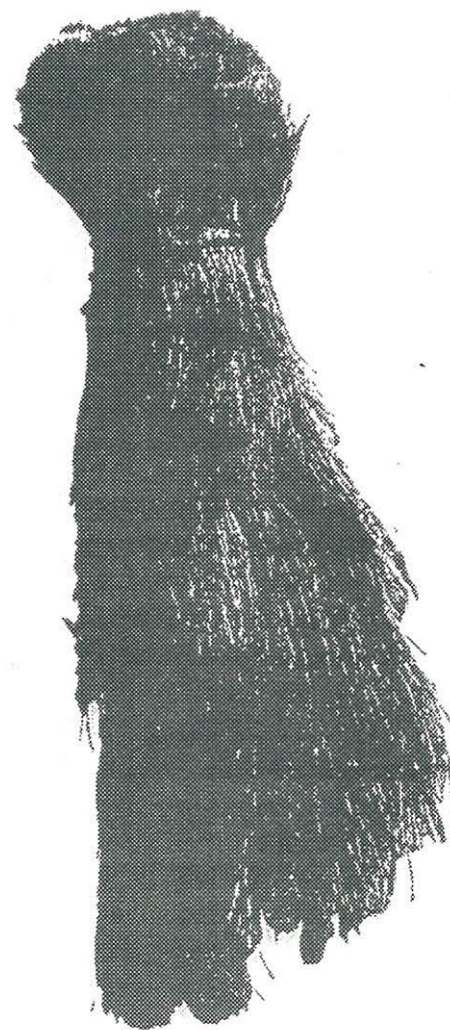
Fig. 2.
(Frå Lindquists bok)

Kjelder.

- * Folketeljingar : 1801,1835,1865,1890,1900.
- * Femårsmeldingar frå amtmannen i Mandal og Lister amt.
- * Uprenta femårsmeldingar frå lensmenn og futen (Lister Fogderie).
- * Deliberasjonsprotokollen for Jordafgiften 1802, Nedre Kvinesdal prestegjeld.
- * Husdyrteljing Liknes sokn 1808
- * Matriklane 1838 og 1889.
- * Herredsbeskrivelsen 1866, Liknes sokn.
- * Lindqvist: En agronomisk reise i Lister og Mandals amt i sommeren 1856. (Utg.1857).
- * Helland: Historisk-topografisk beskrivelse over Lister og Mandals amt 1-2. (Utg.1902). Illustrasjonsmaterialet er henta frå Lindqvists bok, -
- * Fartein Valen-Sendstad: Norske landbruksredskaper (1800-1850 årene, og Norske gardstun av Arne Berg.
- * Bjørg Seland: Gardtinget på Austad. (Artikkel i Julehilsen fra Flekkefjord 1993.

Merknader.

Gardsnamn er skrivne i samsvar med lokal seiemåte, men det er også teke etymologiske omsyn i nokon mqn.- Kjeldematerialet til den lokale jordbrukssoge på 1800-talet er sjølvsagt rikare enn det som går fram av overståande liste. Det biletet eg har teikna av jordbrukstilhøva i denne artikkelen, treng derfor i høg grad utfylling, nyansering og korrigerung. Ei viktig kjelde som kan gje opplysningar om husdyrhald og reiskapar, er registreringar av lausøyre i dødsbu (sorenskrivararkivet). Like eins inneheld Jordskiftearkivet mykje materiale, bl.a. utskiftningskontraktar, gardskart og boniteringslister.- Eg har berre kunna ta små stikkprøver i dette rike materialet.- Futearkivet strauk med ved bybrannen i Farsund i si tid, og mange av lensmannsmeldingane gjekk tapt då.

Rester av håret: 7,4 cm.

En «hårflette» fra Kvinesdal

Av Bergljot
Solberg

I 1833 ble det gjort et uvanlig funn på gården Øvre Øie, Kvinesdal i Vest-Agder.

Funnet skiller seg ut ved at det i tillegg til et rikt gravgods fantes bevart gjenstander av tre, tekstiler og hår.

Et uvanlig funn

I Lorangs beskrivelse av funnet fra 1876 heter det:

«Ved at kjøre Jord fra en 10 Fod høi, rund Gravhaug, kom man i Haugens sydlige Kant til et stort Gravkammer bygget af paa Kant reiste Heller og dækket med Heller. Det laa i Retning N-S, var frit for Jord og Bunden var som brolagt med smaa runde Strandstene, for at hindre Vand fra at trænge ind, var der lagt Næver mellom de to lag Dækheller. Ved Kammerets sydlige Endevæg stod syv Lerurner, to af Urtepotteform, og tre med skaalformet bund og indadbuede sider. Den mindste af disse sidste har visstnok været en Drikkekop... Ved Siden af Urnerne stod tre dreiede Træfæde med en Træslev og ved den laa indhyllet i et Stykke Uldtøi: en rund Sølvplade

..... I den nordlige Ende av Kammeret fantes en kort Haarflette paa en flad Sten.»

Flere spenner i graven vitner om at en kvinne ble gravlagt her på 400 tallet e.Kr. De mange gjenstandene og den omhyggelige byggete graven tyder på at hun har vært høyt aktet. For oss idag er det likevel først og fremst de bevarte organiske gjenstandene som er særlig interessante. Dessverre er ikke karene eller sleiva

av tre bevart, for i første halvdel av forrige århundre hadde ikke museet noen konserveringsavdeling som kunne hindre borttørring av tregjenstandene. Av de organiske gjenstandene er det derfor bare «hårfletten» og to «stumper hårtaug» tilbake.

Rettsmedisinsk undersøkelse

Funnet av en «hårflette» er jo interessant i seg selv da det ikke kjennes lignende verken ved Historisk museum eller ved de andre arkeologiske museene her i landet. Men virkelig interessant ville det være å få avklart om det dreier seg om menneskehår. Her i landet er det først og fremst rettsmedisinerne som er i stand til å svare på dette. I dette tilfelle har personale ved Rettsmedisinsk Institutt, Universitetet i Oslo, undersøkt «hårfletten» og taubitene.

De har sammenlignet disse med menneskehår, kropps-, man- og hals-hår fra hest, kropps- og halehår fra ku, dekkhår fra spelsau, geitskjegg, hundehår og grisebust. De konkluderte med at «hårfletten» enten er menneskehår eller kroppshår fra ku (nauthår). Så sant ikke kyrene i folkevandringstid har vært svært langhåret, kan vi avskrive at det dreier seg om nauthår. Derfor må den være fra håret til den gravlagte kvinnen. Hvis ikke fargen har endret seg

mye, har kvinnen fra Øvre Øie vært rød-blond.

De to tau-bitene tilhører begge dyreriket. Den ene ligner mye på hestetagl. Den andre var det ikke mulig å avgjøre sikkert hva bestod av. Også den minte om hestetagl, men mens hestetagl fra moderne hester er uten marg, hadde hårene i denne taustumpen marg som fyller ut hele håret. Foreløpig kan en altså ikke avgjøre hva den siste taubiten er laget av, men kanskje vil den i fremtiden være med på å fortelle mer om jernalderens husdyr.

Hesten som kultobjekt

Samtidig som denne undersøkelsen har gitt oss ny kunnskap, reiser den nye spørsmål. Hvorfor har kvinnen fått med seg enten en hest eller en gjenstand laget av hestetagl? Noe sikkert svar kan vi ikke gi. Hesten kan ha vært en gravgave på linje med andre gjenstander, nyttig for eksempel som transportmiddel. Enkelte funn fra jernalderen tyder imidlertid på at hesten har vært langt mer enn et transportmiddel og at den har

vært benyttet i jernalderens kultiske handlinger. Fra den senere del av jernalderen vet vi at hester ofte ble gitt som gravgave. I oseberggraven fantes skjelettene av hele 15 hester. Kvinnen i Oseberggraven er ofte blitt tolket som dronning. Men kanskje har hun vært en prestinne, en gydje? I hvert fall vitner tekstilene i Oseberggraven om staselige opptog der også kvinner deltar. Vi vet dessuten at hesten var viktigste offerdyr ved blotene. Da kristendommen ble innført, ble det streng straff for å spise hestekjøtt. Hestekjøtt hørte sammen med det hedenske blotet. ja, så innarbeidet var denne tanken, at de fleste vegrer seg for å spise hestekjøtt enda i dag.

Dersom ikke bevaringsforholdene i gravkisten hadde vært så gode, ville verken kvinnens hår eller hestetaglet vært bevart. I dette tilfellet kan vi være takknemlige for at personene på 400-tallet var så omsorgsfulle at de dekket hellekisten med never. Men også moderne vitenskap, i dette tilfelle rettsmedisinsk ekspertise, har her vært med på øke vår innsikt.

MANGE NAMN I EIT LITE OMRÅDE

I år skal vi sjå på stadnamn i ein liten teig på ei hei som er ukjent for dei fleste i bygda. Alle desse namna er kjente i dag fordi folka som eig området har vore svært interesserte i å ta vare på dei gamle namna og alt dei fortel.

Går ein utover Fidjan på Åseveien, ser ein Ribåsbekken som renn ut i Kvina midt for Stadion. Kjeldene til Ribåsbekken finn vi på den heia vi skal til. Lengst aust i Ribås-utmarka er AUSTHEIA. Den har grense til Rødland, Togås og Motland. Litt av utmarka til Motland sør for Austheia til Ribås tar vi med.

Gutane og jentene i Ribås gjette dyra i Austheia. Dei sette opp varder, skar torv og gjekk på jakt. Når alle myrer, høgder, daler og andre naturformasjoner hadde namn, kunne dei forklara nøyaktig kor dyra gjekk eller kor ting hadde hendt.

Kartruta vi skal ta for oss er ca 1,4 x 0,8 km. Det meste ligg mellom 330 og 380 m.o.h. I denne ruta er det 69 namn. Det er få stader nede i dalen vi finn så tett med namn.

Vann og tjødner

Lengst aust er SVARTEVANNET. Dette renn ut i RONA som går rett over i SMALEVANNET. Dette ser vi bare lite av i kartruta. Det høyrer til Motlandsvannan som renn ut i bekken gjennom Liland og Kloster.

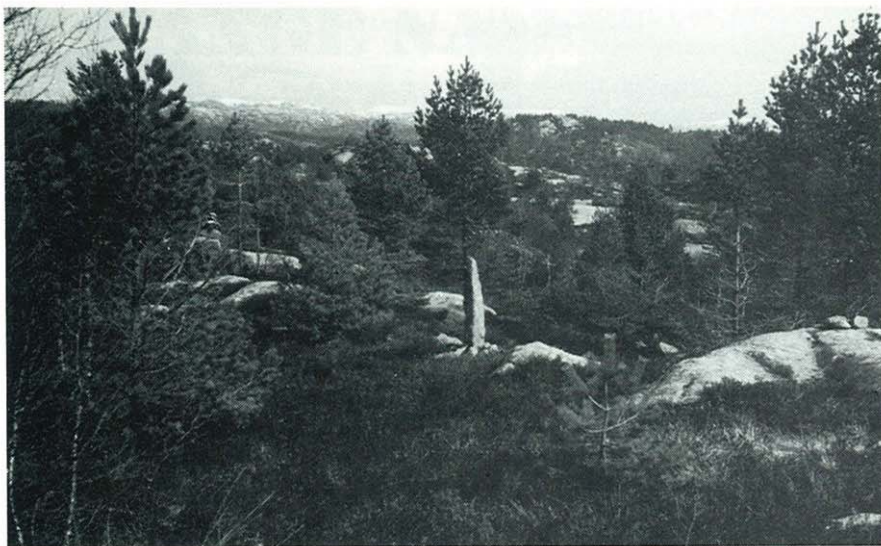
Dei andre vanna høyrer til Ribåsvassdraget. I nordaust er LOMSVANNET. Bytet mellom Motland og Ribås går over to små tjødner. Den minste, BERGETJØDNA, ligg oppå fjell. Den har utløp, men minkar aldri. HEDDETJØDNA er større og renn ut i DYBLEMYRA. Folk i Ribås kallar den MOTLANDSTJØDNA. DYBLAN er ein liten myrpytt. STORMYRTJØDNA ligg på Motland. Det har vore stem i begge ender av vannet, det kunne renna ned både til Motland og Ribås. Eit anna namn på tjødna er TRØSJESTEMMEN.

Rester av gammelt sauefjøs. Tuemyra til høyre

Lomsvannet, Lomsmyra t.h., Lomsfænet og Bukkefænet lenger bak, Varden Geida står til høyre.

Ullsteinen midt i bildet. Lomsvannet til høyre.

Varden Mannen i Austheia til Ribås.

Når vannet rant til Ribås, rant det ned til HØGESTEMMEN. Herfrå rant bekk ned gjennom FLODMYRA, her er og gamal stem.

Varder og steiner.

Ein del varder står i dag. Nokre er ramla ned eller dessverre øydelagde.

Det står 3 varder nord for dei to tjødnene med Motlandsbytet. Ein av desse heiter MANNEN, Den ser ut som ein mann med skyggelue. Litt høgare, nord for Mannen, sto før to varder på kvar sin topp, dei heitte GULLDAL og SØLVDAL. Sørøst for Lomsvannet står varden GEIDA og BUKKEN, som er rasert. Vest for Lomsvannet finn vi ULLSTEINEN, ein høg spiss stein. Sauene klødde seg på denne og det hang alltid ull på den. PEERSTEINEN er den største av ei samling på ca 20 steiner.

Løemurer og andre murer.

Sørvest for Lomsvannet er rester etter to torvløer, i den eine tomte ligg rester av torvtaket. To andre torvløer sto på nord- og sørsida av Flodmyra.

I ein liten dal som går vestover frå Svartevannet er det rester av murer opp mot eit bratt berg. Dette skal vera rester av eit lite sauefjøs der dei jaga dyra inn så ikkje ulven kunne få tak i dei. I Motland-marka sto to torvløer i sørkant av den store STORMYR. Går vi austover mot Smalevannet mellom to høgdedrag ser vi TORVALSKILEN, ei slåte som går ned til vannet. På toppen av dalen inn mot fjellet i sør står murer. Det er åpning inn, men ein er usikker er på om det har vore løe eller ein innhegning.

Vest for muren etter sauefjøsset er TUEMYR, som var ei stakkslåte. Nordaust for Høgestemmen var og ei stakkslåte, denne blei slått til ut i 1940-åra. I kanten av slåta under dei bratte HØGESTEM-RINNAN er SKRÅHELLAREN. Under den var kaldt, og fin plass for å ha maten når dei slo her.

Sør for Flodmyra på Motlandsida er området HYKKJA med HYKKJEHELLAREN.

Veier og le

Ein gamal vei frå Førland / Togås kryssa SVARTEVANNS-BEKKEN. Her sto TOGÅSLEET. Veien gjekk så nordvest over BUKKEMYRA og gjennom LEET I AUSTHEIA. Så gjennom Husefjellmarka, om Skohauen og ned til dals om. Husefjell eller Rødland.

SNARVEIEN var gangsti frå Flodmyra opp til Austheia. Kjøreveien for hest gjekk gjennom Leet på Høgedalsheia (utanom kartet), sør for STEMMEN i Flodmyra og gjennom FLODMYRSKARET.

Namn som ikkje er nemd til nå:

Myrer og våte plasser:	Høyder og skråninger:	Andre:
LOMSMYRA	HØGESTEMHEIA	DRAGAN
TORVMYRA	BERGAN	INDRE SVARTEVANNSDALEN
MYRA UNNA GULLDAL OG SØLVDAL	BUKKEKNUDEN	AUSTRE SVARTEVANNSDALEN
BJØNNSMYRA	BUKKEBRODAN	YDRE SVARTEVANNSDALEN
TORVMYRA	SVARTEVANNSFJELLET	SVARTEVANNSODDEN
HØGESTEMMYRA	RONÅS	HEPTE
DANSARMYRA	MIDTHEI	LOMSODDEN
LOMSFÆNET BUKKEFÆNET	TORKEBERGAN	LOMSDALEN
PYTTE	RUBEN	RODEVANNSKLEIVA
	BJØNNSFJELLET	HAGEHOPPET
	HØGEDALSHEIA	HØGESTEMLIA
	HEDDEBRODAN	HØGESTEMURA
		SNØFONNSKARET

Alle desse namna er kulturminner frå ei tid der bruk og nytte av heia var livsviktig. La oss alle ta vare på namn og synlige spor etter arbeid og slit til dei som brukte jorda i eldre tider.

Informanter: Thale Adolfsen og Ingvald Motland

Anne-Berit Erfjord

Hykkjehellaren i utmarka til Motland.

PÅ INTERVJU HOS HUSFAREN

For en mannsalder sidan var det mange barnerike familier i Kvinesdal. Det kunne vera 8-10, ja endå fleire born i familien. I vår tid har dette brigda seg mykje. No er det 2-3-4, 5 er kanskje høgda. -Korleis kan dette ha seg?

Jau, Kvinesdal hev fylgt med tida, også på dette omkverve, slik som andre skikkelege folk. Barnlause familiar eller 1 barns og 2 barns systemet er mest gjennomført i byene, og då har bygdene ikkje anna å gjera enn å ta etter, her som ellers. Elles har staten gjort sitt beste i so måte. Det ser ut til at dei går inn for barnebegrensning, i alle fall må folk få den rette opplysning, som sømer seg siviliserte folk. Jaja, eg skynar meg ikkje stort på dette, men så kom eg på at eg ville setja igang ein slags Gallup i bygda, og få høyra folkemeininga.

Eg forma spørsmålet slik: -KVA MEINAR DE ER DET BESTE FOR HEIMANE OG SAMFUNNET, ANTEN MED FÅ ELLER MANGE BORN I FAMILIEN?

Så tok eg blokk og blyant og sette meg i sving. Eg tenkte eg ville heimsøkja ein representant for ein barnerik familie fyrst, og gjekk til Albert Sandvand. Eg la spørsmålet fram for han, og han svara utan å blunka:

«Det kan aldri bli for mykje av det gode»

Så bar det vidare i sama gata. Eg stakk innom Ola Gibson. Nei han var ikkje heime, var svaret. - Om ikkje fruene ville uttala seg:

«Han er so lite heime at eg tykkjer det er eit under me hev born i det heile tatt»

Ja, eg laut vidare. Stakk innom Josef Hamre:

«Mange born, jordmødrene skal leva dei og!»

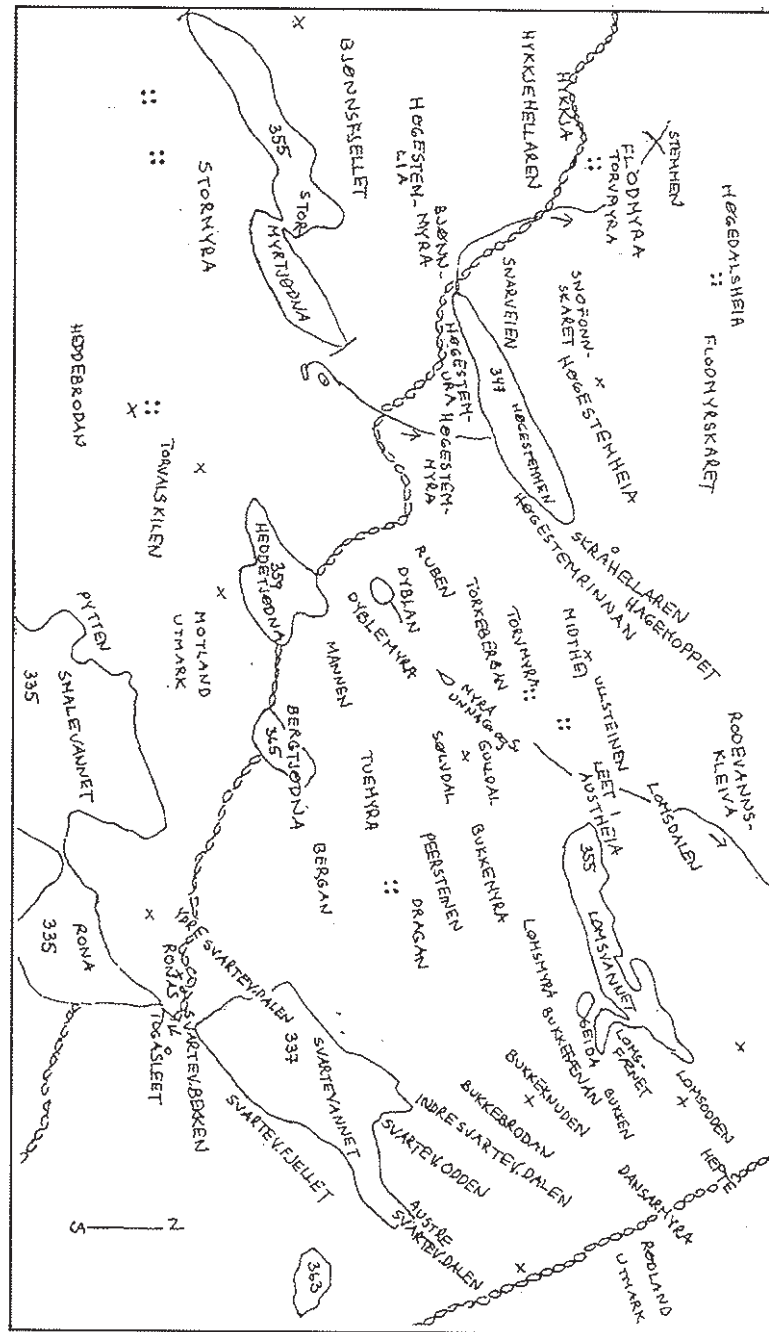
So var det Hans Egeland. - Kva meiner no du, Hans? spurde eg.

«Ja du ser dette spørsmålet er noko implisert, det har so mange sider, og her er so mange hensyn å ta. Dessutan ser eg det så at det som høver på ein plass, høver lite på andre plassar».

Ja, men kva er no ditt syn, vil eg vita.

«Hadde eg butt på Egeland, kunne eg hatt fleire born, men her på Liknes er so liten plass jussom. Det kan vera ein passeleg flokk den me hev. Elles vil eg no segja at spørsmålet vedkjem kvinnene fyrst og fremst. Det er no dei som har strevet med dei.»

Ja, eg var nøgd med Hans. Han er so velsigna med det, at han ser ei

sak frå fleire sider. So bar det til Heredskassereren. Han var på kontoret og stelte med skattens mynt. Eg la fram spørsmålet.

«Dersom folk visste kor stort klassefrådrag dei fekk når dei har mange born, trur eg det ville auka med barnetalet heller fort», sa han.

Eg stakk innom Adolf Egeland med det same: - Han bles i nasen og sa: «He me`kje nok rasjonering, om me ikkje skal ha det på born og.»

Oksefiell var også på kontoret og han fekk spørsmålet. Han lo og gav eit orakel svar.

«Passeleg pylsa er best»

Eg tok Ryen med det same eg var i det store huset:

«Du kan skyna det er best med mange born. So får folk meir fleirdelte skuler.»

Nestemann var Olimstad:

«Eg likar alt som gror og veks» var svaret.

Bøgvald Gullestad stod ferdig med bussen då eg kom. Han får spørsmålet og svarar: «Eg har plass til mange i bilen endå»

No tykte eg eg hadde mange gode svar. Men eg ville gjerne ha svar av ein sakkyndig, ein lærd mann, ein mann med autoritet. So gjekk eg til dr. Hjemlestad. «Kva som er det beste for heimen og samfunnet har ikkje eg noko med, men når eg har fått nr. 1, så seier er berre NEKST!»

Dette er hentet fra Kvinesdal Husmorlag sin håndskrevne avis «Husmorposten» Det er skrevet i 1949.

Fjotland, Kvinesdal og Feda under 2. Verdenskrig.

Kvinesdal historielag har i vel 3 år samla inn stoff fra krigen. Johan Egeland, Harald Aamodt, Arentz Håland, Tor Kjell Veraas og undertegnede Lars Emanuel Egeland er med i innsamlingskomitèen.

Fra 15. sept. i høst og fram til sommeren har jeg 4 timer i uka til disposisjon for å skrive det som skal bli ei bok. Historielaget ønsker å gi den ut i forbindelse med 50 årsdagen for frigjøringa 8. mai 1995. Vi har fått inn mye stoff. Når jeg skriver de forskjellige kapitlene, oppdager jeg hva som mangler. Derfor må jeg heile tida samtale med mange personer underveis. Har du eller andre noe å fortelle fra okkupasjonen?

Jeg nevner emner vi har tenkt å ha med i boka: Nøytralitetsvakt. Rundt 9. april 1940. Militær motstand fra bygdefolk. Tyskerne kommer til bygda. Dagliglivet: Forsyningsnemnde. Rasjonering. Bonden. Fiskeren. Sjøfører og transport. Kjøpmann og handel. Slakteren. Skomakeren. Læreren og skolen. Sydama. Husmora. Knott. Bro-vakt. Arbeidstjeneste. Sørlandsbanen. Trælandsfoss. Kommunen. Lensmannen. Kirka og de kristne. Lag og foreninger. Jakt. Fiske. Tobakksdyrking. Radiolytting. Folkets hus. Kvinesdal real-skole. Kverner. Svartebørshandel. Julefeiring. Utenlandske krigsfanger. Skolehus, bedehus og andre hus tyskerne tok. Holdninger til tyskerne. Motstandsbevegelsen. Slipp fra fly. Knaben under krigen. Grini. Krigsseilerne. Til Sverige. Episoder av alle slag.

Dette er vel det meste.

Vi er interessert i å få inn så mye stoff som mulig. Vær ikke redd for å ta kontakt. Alt er av interesse. Det kan være en liten episode eller et helt kapittel.

Noen eksempler: Hvis du var ute på ei problematisk reise eller du var heldig på turen: La oss få vite det. Du som var elev under krigen har sikkert mye interessant å fortelle. Unnaluring. Slik kan vi fortsette.

Ta kontakt enten ved å skrive eller ved å ringe.

Vennlig hilsen

Lars Emanuel Egeland

Alt i blomster Floragramservice

BLOMSTERBUTIKKEN

Inneh : Ellen Kvinlaug Hekne

Tlf. 383 50 340

4480 KVINESDAL

OK REISER

Liknes, 4480 KVINESDAL

Tlf. 38 35 02 04

- * USA SPESIALISTEN
- * SPESIALPRISER TIL ALLE BYER I USA
- * OGSÅ TIL FJERNE ØSTEN, AUSTRALIA OG EUROPA

Mob. 94 29 88 16

Fax. 38 35 15 03

OVER 25 ÅR I BRANSJEN

UTSTYRS Huset

SPORT
UTSTYR
GARDINER
MANUFAKTUR

4480 KVINESDAL
Tlf. (043) 50 308

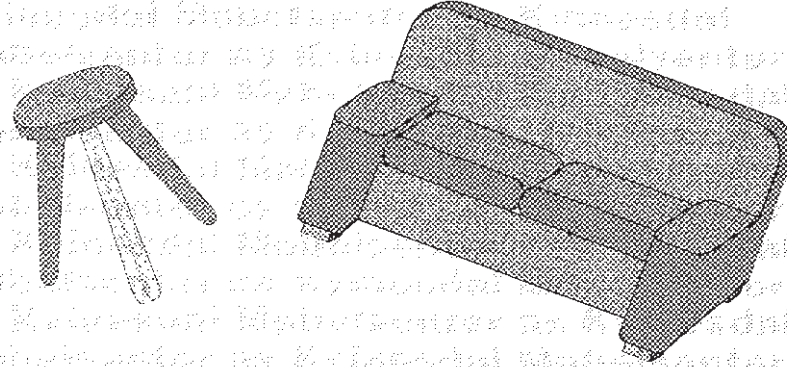
120 GRATIS PARKERINGSPLASSER

9-19(18) KVINESDAL

MEGA

Hunsbedt
Hunsbedt Bil a.s.
 4480 Kvinesdal

Kvinesdal Møbelsenter AS
 Harry Amot
 4484 Øyestranda
 Tlf. kontor. 38 35 01 55 - priv. 38 35 07 41

Fra Lister tingbok

Anno 1667 dend - 23 april vahre vj effterskreffne tuende lougrettesmend aff Fedde tingsted, nemblig Joen Øfre Øye, och Olle Kragessøn Ytre Øye, tillige med Lister Amptis sorenskriffr Johan Einertzøn Norman forsamlede paa Lervigs Ladested, retten udj effterskreffne confiscation sag at betiene.

Frem kom for oss udj rette, erlig och velforstandige mand Samuel Effuerdtzøn Kong. Mayss. toldbetiende til Flichefiords tolderj som effter Told Ordinansens indhold, haffde ind citerit velformufftige mand Torgius Gullestad, med effterskreffne stefne vidne, nemblig Torre Torressøn, och Tolleff Hougeland, och haffde forneffnte Torgius Gullestad der udinden til at talle formedelst hand haffuer forseet sig imoed Told Ordinansens -- 9 och 12 punchter, udj det hand fra Lister Lehn med sin förinde jacht første gang, uden angiffuelse paa Flichefiords told boed uden angiffuelse haffr bort løbet, til Staffuanger Lehn, i den acht och meening der sammestedtz sig korn vilde tilforhandle. huilchet och er effter kommet, och der fra sig haffr forføyet igjen til Lister Lehn, med forskreffne jacht og inde hafuende goedtz, ded udj Quindes dahl ved hans hiem udlosset, och det som for er sagt, huerchen for ud eller indgaaende haffuer angiffuet, paa Kongl. Mayss. told boed, som det sig burde, effter Told Ordinansens indmeldende punchter.

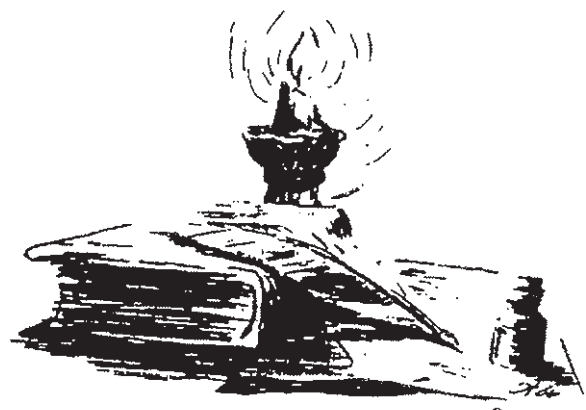
Formeendte der forre samme goedtz effter godachte punchter bør forbrudte verre under Hans Kongl. Mayss. och Cronen tillige med dend forneffnte jacht, etc.

Her til at suare vahr møtt dend indfordrende Torgius Gullestad som berette och forregaff, ingen toldsedel paa dj steder, huis ladning hand indtaget haffuer, haffuer annammet, der sig med undskyldte til sigels at verre gangen, och Caper effter hannem, at verre kommen, och der forre gjorde sit beste, sit lifff jacht och goedtz at vilde salvere. Doeg om sider hand hiem kom, effter tilspørsel, kunde hand iche benegte, samme goedtz for at haffue opkiøbt, og sig iche paa toldstedet som vedbør at haffue angiffuet endten jacht eller detz förinde korn vahre. Och der hoes hand bekiende det bemeldte korn vahre, vahr tilsammen - 50 tønder som hand med bemeldte jacht hiem ført haffr.

Bleff da saaledes effter tiltalle och giennemelle for rette affsagt, att eff-

terdj Torgius Gullestad, vonhafftig ved Fahret, iche effter egen bekiendelse kunde benechte eller fra gaee, her fra Flichefiordtz toldboed med sin jacht uden angiffuelse, effter Kongl. Toldordinans at verre bortløben, med en fornøyelige vind til Staffuanger Lehn, der sit korn nemblig - 50 tønder at haffue indtaget, ey heller fra detz steder paa sin hiemreise nogen toldsedel paa forneffinte korn haffr annammet, och det udj hans egen hiem, effter egen vedgoelse uden nogen angiffuelse paa Kongl. Mayss. Toldboed, och detz tilhørinde inquicition haffuer opskibet.

Haffuer vj der forre ey rettere vist at paakiende, end som førneffinte - 50 tønder korn, tillige med Torgius Andersøns förinde jacht, sigel, vandt, ancher, ancher toug, bras, med ald anden løbende vandt, bør och skal forbrudt verre, under Han Kongl. Mayss. och Cronen, med der paa følgende, for denne hans forseelse, penge - 10 Rdr., effter Kongl. Mayss. Naad. udgiffne Told Ordinantzie - 9 och - 12 punchter.

P.S. Dersom noen av årskriftets lesere skulle ha interesse av å lese originalen til denne rettsaken slik den er å finne i Lister tingbok for 1667, så har jeg tatt med en kopi av den slik den ble ført til protokolls av sorenskriveren for Lister amt Johan Einertzøn Norman.

En stor del av rettsakene i Lister tingbok fra 1600-tallet dreier seg om tollsaker av forskjellig slag, Det er for det meste hollendere, lybeckere eller skotter som blir tatt for ikke å ha fulgt Toldor-

dinantsens regelverk om full innrapportering av all handel på tollbua i Flekkefjord, Det var først og fremst handel med utlandet som skulle fortolles, men saken mot Torgius Gullestad viser at også innenlands handel skulle innrapporteres, Konsekvensene for ikke å følge regelverket var full inndraging av både skip og last og i dette tilfellet 10 riksdaler i påløbende, dvs. saksomkostninger.

Denne saken er fra 1667 og altså bare noen få år etter eneveldets innførelse i 1660. For i 1660 hadde adelen hatt hånd om det meste av det administrative m.h.t. innkreving av skatter og avgifter, Etter 1660 mistet adelen alle privilegier, og Kongen satte inn sine egne embetsmenn, som bare var ansvarlige direkte ovenfor han og hans regelverk. Det var derfor Kongens embetsmann og regelverk som Torgius Gullestad fikk med å gjøre i denne saken, og det falt vel ikke akkurat ut til hans fordel. På denne tida hadde også Flekkefjord fått ny tollbu. Det var helt nødvendig når en skulle konfiskere skip og last.

Rettsaken var administrert og ført i pennen av sorenskriveren over Lister len Johan Einartzøn Norman. Han er en av de mest kjente skriverne fra Lister len, og var skriver helt fra 1660 til etter 1690. De fleste skriverne i Norge på 1600-tallet var dansker- og helst jyder, men denne som hadde Normann som sitt annet etternavn, kan godt ha vært norsk.

Ellers kan en jo merke seg at skriveren bruker ordet len i Lister len og Stafuanger len. Dette ordet ble forbudt brukt etter eneveldets innførelse i 1660. En god del av de embetsfolk som Kongen da tok i sin tjeneste, var tyskere, og de hadde bestemt at heretter skulle bare det tyske ordet amt brukes. Skriveren for Lister len er ikke helt stødig i bruken ennå, dvs. han bruker amt og len om hverandre i mange år etterpå.

Arentz Håland

Fra omgangsskolens dage

Dette brevet sto i Agder 21. juni 1937. Mannen som skreiv brevet på ein gamleheim i USA, heitte Bernt Tobias Pedersen. Han var fødd i Ryggesås i 1866, som den yngste av 6 søsken. Foreldra var Oline og Peder Ryggesås, det er bilde av dei i Kvinesdalsboka.

Bernt gifta seg i 1890 med Ellen Tonette Andreasdr. Laugstøl frå Gyland. Før han gifta seg, rydda han vei ned til Kvina slik at dei kunne kjøra til kyrkje.

Som fleire av søkena hans, reiste Bernt og kona til Amerika. Ei dotter av dei, Marie, blei gift med Jakob Olsen Borhommen. Marie har fleire gonger vore i Kvinesdal og ho fekk sjå garden faren hadde fortalt om. Ho var bl.a. svært interessert i ein stein som faren visstnok hadde hogd inn noko i.

Garden ryggesås - eller Åsen - som Bernt skriver - ligg nord for Røyselund med grense til gamle Fjotland kommune. Det har budd folk i over 250 år her, men nå er det bare hustufter å finna og rester etter veien Bernt rydda før han gifta seg.

Bare noen spredte erindringer fra Røinestad krets i Kvinesdal. — glade barndomsminner; for vi var likeså glade som barn og ungdom da som nu. Og omgangsskolen var interessant, det er både sant og visst. Den hadde også sine fordeler. Der holdtes 3 måneders skole om året, 1 måned på Øvre Røinestad, Oksefjell, Røiseland og ryggesås, og etter jul, 1 måned på Midt-Røinestad og 1 måned på Ytre Røinestad, Bjåstøl og Solbjørstøl. Læreren hadde også Homplands krets, og var vekselvis 1 måned i hver krets.

Min første lærer var Kristian Røidan, — en stille, beskjeden, kristen mann. Siden fikk vi Andreas Langerød.

Den almindelige skoletid i hvert hus var 3 dager, litt mer eller litt mindre efter omstendighetene. I Ryggesås var det 6 dager, så barnene der oppe kunde få litt mer skolegang.

Dagligstuen var skolestue, der satt vi rundt «høgebordet» på benk eller «forsete». Husets kvinner holdt sig ved kakkelovnen og karte og spant, sydde med hånd eller spømte sokker og votter. Og

hvis ikke karene var ute og arbeidede, satt de gjerne der borte og laget tøfler eller lappet sko — og røkte sin pipe, det holdtes for å være friskt. De gikk så stille de kunne over gulvet, som var skurt og sandet.

Mange av de nu for tiden skolelærte sier at det var en ubrukkelig skoleordning, men jeg tror jeg har rett når jeg påstår, at en stor velsignelse gikk tapt da skolehusene kom. Der ved skolebordet begynte dagen med bibellesning, bønn og sang, som sjelden var brukt ellers; da var husets folk samlet og var stille og opmerksomme. Deretter var det overhøring av de bibelske lekser, som måtte leses ordrette - utenad, fra bibelhistorien, katekismen eller forklaringen, og så katekisering, og så iblandt oplesning av bibelvers og salmevers som barnene hadde lært utenad.

Jeg vet ikke hvorledes skolen drives nu, men særlig var det tap for de voksne, da omgangsskolen ophørte. Og hvilken rikdom fikk ikke barnene ved all den utenadlesing; hvilken velsignelse det var at foreldre og lærere lærte å kjenne hverandre.

Jeg minnes godt min første dag på skolen hjemme i Åsen, da Kristian Røidan mandags morgen

kom med sin bokransel på ryggen. Da reiste jeg ut, så Kristian måtte ut og tale med mig; det hjalp, og jeg blev med inn. Grunnen til min frykt var at jeg visste jeg ingenting kunde. Men det gikk bare godt. (skrekken var det verste, sa pastor K. B. Birkeland da han fikk innbydelse å komme på slottet til kong Håkon til te.)

Læreren fikk kosten der han holdt skole. Siden blev der den lov at han kunde ta kosten hvor han ønsket. Senere kom der også bestemmelse om at der skulde leies skoleværelse 1 måned på hver av de tre Røinestad-gårdene; den ordning begynte året efter jeg hadde sluttet. Når skolen var på Midt-Røinestad fikk jeg være hos snille folk om nettene. Jeg minnes jeg var en vinter hos Andreas og Lovise på Dannemark, og en vinter hos Andreas og Sara på Litlevoll, og en gang hos Lars og Siri på Egra, og hos Hans Kristian på Hanågeren; det siste hos Gabriel på Midbakken (Ytre Røinestad). — Jeg er sikker på at Gud velsigner deres barn for det foreldrene opofret sig for mig; det var ikke liten opofrelse.

Jeg vil nevne stolfabrikken av Andreas på Dannemark. Materialet var alt bjørk, tatt fra skogen, undtagen setet. Når stykkene var

ferdighøvlet, tok det ham ikke lang tid å sette sammen en stol, og den blev både pen og sterk. Klokken 5 om morgenen var Andreas oppe og arbeidet stoltrær.

Jeg vil nevne dem jeg minnes jeg var sammen med på skolen. Det var: Ingeborg, Berte-Tonette og Tønnes Andreas (barnene av Andreas i Åsen), Johan, Ingeborg og Reinert (barnene av Lars i Håmmen, Røiseland), Tøri Malene og Karoline (på Tupten, Ø. Røinestad), Ludvig Thea og Inger Øiufsdatter Røinestad, og Andrea på Stormoen. På midtre Røinestad var Sivert Andreas og Netta Stålesdatter, Lars Toresen, Jakob og Sara på Dannemark, Tønnes, Sverine og Martin på Litlevoll, Tøri, Ole og Malene på Egra (De hadde visst en mindre bror som hette Jens), og en datter av Fredrik med Åna. Og på Ytre Røinestad var Gabriel på Hønsågren og en yngre bror av ham, og Oline Gabrielsdatter. På Bjåstøl var Inger og Johan Reinertsen, Anna Dordi, Andreas Larsen, Tønnes, Osmund og Ole Andreas (barnene av Osmund og Tonetta.)

Det er mulig at jeg har tatt feil av navn, og muligens glemt noen, Her er navn som jeg visst ikke har tenkt på siden skoledagene, men

som kom frem i erindringen etter som jeg skrev. Jeg undres hvor mange av dem ennå lever i Røinestad krets.

Det vilde sikkert glede de gamle veteraner fra omgangsskolens tid, og det vilde visst glede de nuværende rekrutter, å få høre mer utførlig om dette emne omgangsskolen. Kan ikke du, Ole Larsen, ta fatt med dette, og likeså korrigere mine spredte minner? Jeg venter på å se mer om dette i «Agder». Det er blitt mig fortalt at i tidens løp kom vi i slektskap.

Jeg hadde nær glemt å berette om min utrustning med kost for en skoleuke ad gangen. — Far kjøpte en grei liten kjelke av Gutorm i Skaret (Øigaren), og mor pakket ned god mat i en tine og noen poteter i en pose, og snørte det på kjelken tidlig mandag morgen, og så bar det iveri for å være borte en uke. Og lørdag eftermiddag drog jeg hjemover igjen etter ny proviantering. Således gikk to måneder hver vinter.

Det er vel ikke noget galt i om jeg nu efter snart 60 års forløp nevner navnene på noen av de flinkeste skolebarn: Tøri Tupten og Thea røinestad, og Tøri og Ole på Egra. De la alle sine evner i å lære, og jeg ønsket i mitt stille sinn at

jeg kunde fulgt med. Viljen hadde jeg, men ikke evnene. Tøri og Thea var som to tvillingssøstre; hvor den ene var, kunde du være sikker på å treffe den andre, og der den ene gikk, der gikk den andre; de kunde ikke være fra hverandre.

Tønnes på Litlevoll og Jakob på Dannemark var også meget flinke. Men gutten med de store evner var Tønnes Solbjørstøl. Det kostet ham ingen anstrengelse å lære; han var ferdig med sitt regnestykke før jeg fikk begynt, og så lurte han sig til å hjelpe de andre, og så blev han straffet; men alt tok han for moro. Han var så inderlig snill, men så full av liv at han ofte ikke kunde styre sig selv.

Så minne jeg Johan Bjåstøl; når vi var ute i fritiden, så mistet han gjerne tøflene sine og sprang langt bortover snøen før han fikk stanset og gikk efter dem, en her og en der.

Jeg vil også nevne en morsom opplevelse: Det var en morgen skolen skulde flytte fra Osmund Bjåstøl til Solbjørstøl. Det var en kald stormdag, somme steder rennefok. Nu skulde de største barn hjelpe læreren å bære forskjellig. Jentene fikk skrivebøker og lesebøker å bære under armen, og vi hadde alle niste med. Det gikk godt til vi

kom på toppen av Lunneskaret, der fikk vi stormen hardt imot oss. Da vilde jentene vise sitt mot og sin styrke og bryte sig frem fortere enn læreren og oss gutter. — Og som vi strevet oss frem med hodet bøiet mot stormen, — der kom skrivebøkene farende tilbake på snøen imot oss, så det blev travelt en stund med å fare rundt og få tak i dem i farten, og vi fant det visst alle. Men en så livsfrisk og sprudlende vakker barneflokk som den der da kom inn i den varme stuen i Solbjørstøl, er det vel sjelden å se nogensteds. Stuen blev som en virkelig rosenhave, og humøret satte op da konen i huset leste av leseboken stykket om «konen med eggene».

På grunn av kveker-samfundet på Røiseland og Øygaren holdtes der bare skole hos Lars i Håmmen, Røiseland, og hos Tønnes Torjusen Øygaren. Var også i skole hos brødrene Jens og Tønnes Olsen, hos Sivert Knudsen Øvre Røinestad og hos Gabriel i Bakken. Midt-Røinestad samt hos Syvert i Krosli, Ytre Røinestad. I Hola var ikke hus dengang. Vi var i alle de hus hvor der var barn, men hos Søren på Lynja og hos Ole Sørensen og Ståle Ytre Røinestad var der ikke skole; jeg tror der var skole

hos Bernt.

Hermed sluttet disse minner fra omgangsskolens dager fra 1875 til 1880 i Røinestad krets. Nu kommer det an på om rekaktøren synes det er verd å få plass i «Agder».

Så ønsker jeg å få sendt en vennehilsen til dem jeg var sammen med i de årene, og likeså til dem som nu går på skole. Kom ihu at gudsfrykt er visdoms begynnelse, og god forstand har den som søker derefter.

Vil læreren være snil å frembringe hilsenen fra en over 70 år

gammel skolegutt. Lær oss, o Gud, å telle våre dager, så vi må få visdom i hjertet!

Jeg skulde glede mig over om nogen vilde sende mig en hilsen og kanskje et minne fra samværet på skolen.

Jeg har det så godt som noget menneske kan ha det, men har ikke kunnet arbeide de siste to år. Har nu mitt hjem på vårt norske gamle hjem. Så en hilsen til redaktøren og bladets lesere.

B. T. Pedersen

*c/o Old Folks Home,
Paulsbo. Wash. USA*

F E D A

- over 300 år i postens tjeneste -

Kvinesdal Historielag har i samarbeid med postverket dokumentert Feda postkontors lange historie. På en vegg i selve postkontoret henger det nå kopier av bilder, brev og dokumenter fra slutten av 1600 tallet og frem til idag.

I denne artikkelen vil bare den eldste delen frem mot år 1800 bli belyst. Denne perioden er det skrevet lite om.

Postverket ble grunnlagt av Hannibal Sehested i 1647, og ruten mellom Kristiansand og Stavanger kom i gang i begynnelsen av 1650 årene. I mai 1652 klaget lensherren i Stavanger Malte Sehested over at forbindelsen til Stavanger ennå ikke var kommet igang. Samme år regner man med at ruten ble opprettet, og Feda fikk et poståpneri på Birkeland.

I 1663-1664 ble det holdt folketelling i Norge og da nevnes gårdene Opoft og Birkeland i Feda og Øysæd i Gyland som postgårder. Disse gårdene og bøndene der hadde til oppgave å frakte posten uten noen form for betaling til neste postgård. Til gjengjeld slapp de militærtjeneste, veiarbeid og andre offentlige plikter.

I slutten av 1680 årene bestilte General Postdirektøren i København en beskrivelse over postens hovedruter i Sør Norge. Han som fikk oppdraget het Jørgen Jørgensen, og han skrev at informasjonen han fikk var «etter postbøndenes egen Muntlige tilstaaelse». Opplysningene han skrev ned var: navnet på postgården, størrelsen, beboerne og eventuelle poståpneri. På veien mellom Kristiansand og Stavanger ble postsekken bare åpnet tre plasser, Møll i Holum, Berge i Lyngdal og Birkeland i Feda.

Jørgen Jørgensen sin rapport for Feda og Gyland:

Fedde Sogn:

Opoft.

Paaboer Torgier Reyerssen og William Reyerssen. Skylder af den ½ Gaard: 2 ½ Engelsk, selv eiere Fører posten vestefter til Birkeland, ¾ Mil, og østefter til Drangslund 2 ½ Fiering.

HONDA
HONDA
HONDA

VELKOMMEN TIL EN HYGGELIG BILPRAT

KASIN MOTOR as
KVINESDAL
4480 Kvinesdal Tlf. 38 35 04 66

Birkeland. Skylder 5 Huder til dennem paaboer, er selveiere. Hans Torgiussen aapner posten, fører den, og for sin 4. de part. Captain Rebstoeps efterleverske, Tollack Torgiussen og Peder Joensen: hver lige meget. Fører Posten vestefter til Øysæd, som er 1 Mil og østefter til Opoftø over fjorden som ved nest forrige gaarden 3 fjerlinger.

Gyland Sogn:

Øysæd. Olluf Gundersen, Gunder Haagensen, Tollack Andersen og Gunder Olufsen, skylder 3 Huder selveiere. Fører posten østefter til Birkeland 1 Mil og vestefter til Løland i Backe Sogn som er 1 Mil.

1701-1647

Rapporten er datert København den 28. Desember 1689.

Som en ser var Tollak Torgiussen den første poståpner på Birkeland. Han var sønn til Torjus Hansen Gullestad, men må ha kjøpt jord på Birkeland og flyttet til Feda. I 1696 lever kona Lisbeth Danielsdatter på Lista og er trolig enke. (Se Kvinesdal bygdebok bind II, s. 83)

Poståpnerjobben ble senere overtatt av bonden Peder Joensen på Birkeland. På Birkeland ble postsekken øst- og vestfra åpnet og post til hele distriktet ble tatt ut. Feda var tingsted for de nåværende kommuner Kvinesdal, Flekkefjord og Sirdal. Flekkefjord fikk først postkontor i 1841 og Kvinesdal i 1857.

Å åpne postsekken uten å være poståpner var en alvorlig forbrytelse. I 1695 meldte postmesteren i Kristiansand at postsekken fra Stavanger hadde vært urettmessig åpnet. Alle postbøndene fra Stavanger til Bakke Sogn måtte møte for Jæren og Dalane Tingsrett på Kongsgården i Stavanger og forklare seg. Alle vitnet om at sekken var i orden da de gav den videre til neste postgård. Saken ble ikke løst.

Størstedelen av posten kom østfra over fjorden og posten ble fergert over til Sande. Her lå poståpneriet i 1716 etter å ha blitt flyttet fra Birkeland. Sande lå midt i postveien og her lå også sorenskrivergården og lensmannsgården. På Sande var og er det langgrunt, slik at det ble bygget ei "Langabrygga" og på ytre enden var det ei sjøbod som en kunne legge til med båten. Poståpneren het Hans Povelssøn og han hadde tidligere arbeidet ved postkontoret i Kristiansand. Far hans, Povel Hanssøn Skielskør, giftet seg i 2. ekteskap med enka etter sorenskriver Mickel Jensen Block på Sande.

ETTER 1716?

Postveien fortsatte fra Sande opp til Mejland, over Lindland og til Birkeland. Tidlig på 1700 tallet ble postveien flyttet over til Feda og ferga gikk mellom Rørvikstrand og fergeleiet på nedre Feda. Plutselig ble postgården Sande liggende utenfor postveien til bry for mange. Postbøndene på Øysed klaget over å måtte karre seg den gamle veien ned til Sande, mens postveien gikk over broa til Feda. Poståpner Samuel Fedde klaget også, men først i 1797 da den nye broa var ferdig over Feda-elva ble postgården flyttet TIL FEDA.

Nå ble Feda postgård, og Sande mistet de rettigheter og plikter de hadde som postgård. Siden da har poståpneriet ligget på gården Feda. Poståpneriene var ikke offentlige, og bøndene betalte selv poståpneren for å ta på seg dette arbeidet. Først i 1758 ble poståpnerne lønnet av det offentlige, og den 4. august 1758 fikk Fedde poståpneri status som et kongelig poståpneri.

Da postruta mellom Kristiansand og Stavanger ble opprettet var det bare tre poståpneri på strekningen og ca. år 1800 var antallet øket til seks. Poståpneriet i Holum var flyttet til Mandal og et nytt kom i Farsund. I Lyngdal var det flyttet fra Berge til Refsvold og Moi og Helleland i Rogaland var nye. Tabellen fra 1810 viser portotakstene i skilling mellom disse stedene.

Kvinesdal Historielag vil arrangere en tur i mai der den gamle delen av postveien fra Sande til Birkeland vil bli en del av turen.

Kilder:

Riksarkivet:	Folketelling 1664, Jordebog 1689, Det Danske Kanselli.
Statsarkivet Stavanger:	Tingbok for Jæren og Dalane
Statsarkivet Kr. sand:	Veiarkiv
G.V.F.:	Bidrag til Fede Herreds Historie
T. Larsson-Fedde:	Fedas posthistorie (Agder Historielag)
Årli:	Bygdebok II for Kvinesdal
Gaute Lende:	Posthistorie i Flekkefjordregionen

Agder for omtrent 90 år siden

Fedefjorden har i længere tid været islagt lige til Avaren, et stykke udenfor Sagefossen og strækningen opover helt til Øisanden har budt paa præktig skøitebane. Ogsaa Kvina har været stærk helt til Liknæs. Fredag brækked isen til Hangeland, saa fjorden blev klar til Fede, hvad der kom vel med for flere fartøier, som laa indestængte der, og som skal nordover paa vaarsildfiske. At «Torrisdal» kommer igang igjen er ogsaa heldigt, da landeveien til byen er bakket og besværlig, og mange venter med at transportere sine varer overland i længste laget.

Aaret 1818 skal der efter hvad gamle folk fortæller, ha været en streng vinter. Fjorden laa da til langt forbi Stolen, og stortingsmand og postaapner Samuel Fedde tilbagelagde strækningen Fede - Moi i Lunde Sogn paa sine skøiter en søndagsmorgen og kom tidsnok til at staa fadder i kirken. Med undtagelse af strækningen Lavold Flikeid brugte han skøitene hele veien.

Nævnte aar kunde man kjøre fjorden udover lige til Jøllestø paa Lister. (Agder den 27/1 1903)

e.-

Elias G. Røinestad i Kvinesdal havde nylig byttet til sig en hest som var kommen nordenfra. Førrige tirsdag tog hjemlængselen hesten, den sled sig løs og lagde paa elven strax ovenfor Raffossen. Men paa den andre siden er elvebredden stenur, hesten kunde ikke lande den drog ogsaa paa jernbaandet og den var kommen for nær fossen. Saa tog dragsuget den og det bar utfor.

Siden har man saavidt vides ikke seet noget til den.
(Agder august 1908)

Årsmelding for Kvinesdal Historielag 1993

Styret for 1993 har bestått av:

Leder:	Kenneth Trøland
Nestleder:	Arne Tobiasen
Sekretær	
Kasserer:	Anne-Berit Erfjord
Styremed:	Olav Berg Biktjørn, Karen Sindland, Berit Jortveit og Randi Gullesen Haddeland
Varamed:	Wenche Egeland og Ingeborg Haugom
Red. nemnd:	Alf Jerstad, Harald Aamodt, Arentz Håland og Stanley Kvinlaug.
Revisor:	Sigvald Rob.

Laget har nå 335 medlemmer, det er 10 % flere fra i fjord. Det er avholdt 10 styremøter. Anne Berit Erfjord, Arne Tobiasen og Kenneth Trøland var utsendinger på landsmøtet i Kristiansund. Laget var ogsaa tilstede med utsendinger på årsmøtet i Agder Historielag.

Vi har i samarbeid med Friskvern arrangert flere turer i 1993. (Se ref i årsskriftet). Byggningsvernprisen ble i 1993 tildelt huset til Gabriel Ryen (Se årsskrift fra 1992) Denne prisen ble utdelt i Kulturhuset i fjord høst i sammen med utdelingen av kulturprisen.

Lars Emanuel Egeland er leder for et større innsamlingsarbeid i forbindelse med innsamling av krigshistorie i fra Kvinesdal. Dersom det går etter planen så vil det bli utgitt en bok til 8. mai 1995 i forbindelse med markeringen av 50 år minnet av 2 verdenskrig. Dette er et tidkrevende og kostbart arbeid.

Det vil i vår bli satt opp et skilt på bygdeborgen ved Haddeland i Fjotland. Dette er i samarbeid Kvinesdal kommune og Fylkeskonservatoren i Vest-Agder. Laget har ogsaa uttalt seg i forbindelse med riving av taubanen til Trølandsfos og hvor den nye E -18 trassen skal gå. Arne Tobiasen har laget en fin utstilling av bilder med historie om Feda sin posthistorie. Denne utstillingen er plassert på postkontoret på Feda.

Laget har i år 10 årsjubileum. Dette vil bli markert på årsmøtet. Det har skjedd mye disse årene og vi håper fortsatt at laget kan være med bidra med noe i felleskapet i kommunen.

Røfstad, januar 1994

Kenneth Trølandshei

-leder-

Medlemmer i Kvinesdal Historielag 1993

Adolfson, Thale, Kvinesdal
Amble, Oddvar, Nodeland
Andersen, Amy, Kvinesdal
Backer Midbøe, Finn, Flekkefjord
Barøy, Aslaug, Kvinesdal
Berg, Astri Tønnesen, Ås
Berge, Jan, Feda
Berghom, Arnfinn, Kvinesdal
Berghom, Thora, Kvinesdal
Berghom, Torbjørn, Kvinesdal
Biktjørn, Olav Berg, Kvinesdal
Birkeland, Gudbjørg, Flekkefjord
Birkeland, Tor, Kristiansand
Bjørneli, Arnt Ivar, Feda
Bjørneli, Ingrid, Feda
Breimoen, Arnt, Kvinesdal
Briseid, May Britt, Feda
Brulid, Aud, Kvinesdal
Bruseland, Svein Jarle, Kvinesdal
Buseth, Petter, Ranheim
Bøgwald, Ester, Feda
Bøgwald, Svein, Kvinesdal
Dalane Folkemuseum, Egersund
Danielsen, Gerd, Kvinesdal
Deichmanske Bibliotek, Innkjøpsavd, Oslo
Djuvik, Anne-Marie, Flekkefjord
Dugan, Inger Fjeld, Kvinesdal
Dugan, John Kåre, Kvinesdal
Dunsæd, Torbjørn, Feda
Dybing, Leif, Flekkefjord
Eftestøl, Guttorm A, Kvinesdal
Eftestøl, Sverre, Kvinesdal
Egeland, Alv, Nesoddtangen
Egeland, Amanda, Kvinesdal
Egeland, Birgit, Kvinesdal
Egeland, Johan, Kvinesdal
Egeland, Kirsten Knutsen, Kvinesdal
Egeland, Klary A, Kvinesdal
Egeland, Kåre, Feda
Egeland, Lars Emanuel, Kvinesdal
Egeland, Martin, Øyestranda
Egeland, Olav S, Kvinesdal
Egeland, Simon Johan, Kvinesdal
Egeland, Steinar, Kvinesdal
Egeland, Wenche, Øyestranda
Egenes, Otto, Kvinesdal
Egenes, Sonja, Kristiansand
Eiene, Snøfrid, Stavanger

Eiesland, Einar, Kvinesdal
Eiesland, Gunnulf T, Kvinesdal
Eiesland, Jakob B, Kvinesdal
Eiesland, Nils B, Kvinesdal
Eiesland, Tor Sigbjørn, Kvinesdal
Eilertsen, Alf, Kvinesdal
Erfjord, Anne-Berit, Kvinesdal
Erfjord, Ingvald, Kvinesdal
Erfjord, Rolf, Kvinesdal
Eriksen, Asbjørn, Torød
Espeland, Asbjørn, Kvinesdal
Espeland, Johanne, Skjetten
Espeland, Ruth, Kvinesdal
Evelid, Dag T, Feda
Faret, Alf, Kvinesdal
Feda Skole, Feda
Festøy, Mildrid, Feda
Fjeld, Asbjørn, Sola
Fjeld, Oskar, Kvinesdal
Fjeld, Thorhild, Kvinesdal
Fjellvang, Helen, Kristiansand
Fladmark, Jan Helge, Søgne
Flekkefjord Historielag, Flekkefjord
Flaa, Aslaug, Kristiansand
Frigstad, Victor, Feda
Fundal, Jan Magne, Feda
Førland, Gustav, Kvinesdal
Førland, Jakob, Lyngdal
Gautestad, Bernt, Evje
Gilbertsen, Magnhild Hompland, USA
Gjemlestad Skole, Kvinesdal
Gjøvik, Knut, Feda
Glendrange, Kjell, Kvinesdal
Glendrange, Øyvind, Lillehammer
Gotheim, Signe, Kvinesdal
Granlund, Olav, Feda
Gullestad, Anne Lise, Kvinesdal
Gullestad, Martin, Lyngdal
Gullestad, Timmy, Stavanger
Gulliksen, Jan, Kvinesdal
Gunleiksrud, Anne-Marie, Stokke
Guse, Aud, Kvinesdal
Gusevik, Arnfinn, Gausel
Gusevik, Oskar, Stavanger
Gyland, Kåre, Storekvina
Gysland, Alf, Snartemo
Haddeland, Randi Gullesten, Kvinesdal
Hamre, Johannes, Kvinesdal

Hamre, Karin, Kvinesdal
Hansen, Daila, Kvinesdal
Hansen, Karen, Feda
Hansen, Svein, Feda
Hansen, Tarald, Kristiansand
Hansen, Tønnes E, Lillesand
Hansen, Åse Moi, Feda
Hanssen, Reidar J, Kristiansand
Harboe, Judith, Røyneberg
Hauan, Torbjørn, Kvinesdal
Hauge, Anna Lilly, Feda
Haugland, Bjørg, Oslo
Haugland, Tonny G, Kvinesdal
Haukhom, Ingeborg, Flekkefjord
Hedlund, Carl U, USA
Helle, Andreas, Kvinlog
Helle, Asbjørg, Kvinesdal
Hersvik, Jofrid, Øyestranda
Hidreskog, Gunnar, Kvinesdal
Hobbesland, Svein, Flekkefjord
Holmen, Aagot, Kvinesdal
Homme, Anne Turid, Oslo
Hunsbedt, Leif, Kvinesdal
Hunsbeth, Sven Gerhart, Kvinesdal
Husefjell, Arild, Hagan
Høydal, Ragnhild, Kvinesdal
Høyland, Elias, Kvinesdal
Høyland, Olav, Voss
Høyland, Sara, Lyngdal
Håland, Arentz, Kvinesdal
Haaland, Kåre, Kvinesdal
Ingebretsen, Liv Berit, Feda
Ingebretsen, Malfred, Øyestranda
Jakobsen, Dan, Øyestranda
Jakobsen, Terje, Flekkefjord
Jerdal, Brit, Feda
Jerdal, Karen, Kvinesdal
Jerpseth, Liv, Oslo
Jerstad, Alf, Feda
Jerstad, Tor, Kvinesdal
Johansen, Gerda, Kvinesdal
Johansen, Laila, Kvinesdal
Johnsen, Einar, Stavanger
Johnsen, Hjørdis, Kvinesdal
Johnsen, Stig Åknes, Morvik
Jortveit, Berit, Kvinesdal
Kjørmo, Bjørn Ingemann, Sola
Kleveland, Olav Arne, Evje
Kloster, Hans, Kvinesdal
Kloster, Harald, Kvinesdal
Kloster, Per, Raufoss

Kloster, Sverre, Oslo
Knibestøl, Øyvinn Artur, Kvinesdal
Kristoffersen, Arvid, Øyestranda
Kristoffersen, Gunn K, Kvinesdal
Kristoffersen, Magne, Kvinesdal
Kvinesdal Bibliotek, Kvinesdal
Kvinesdal Ungdomsskole, Kvinesdal
Kvinesdalsheimen, Arbeidstua, Kvinesdal
Kvinlaug, Ivar, Kvinesdal
Kvinlaug, Stanley, Kvinesdal
Larsen, Anders Mathias, Feda
Larsen, Lars Aase, Kvinesdal
Larsen, Torhild, Feda
Larsson-Fedde, Torbjørn, Farsund
Lauen, Gudbjørg, Tingvatn
Lervik, Svanhild, Øyestranda
Lesesalen, Torkj.Larsson-Fedde, Farsund
Lien, Ingeborg, Eiken
Lien, Sigrid, Tingvatn
Liknes Barneskole, Kvinesdal
Lindesfjell, Ingrid, Kvinesdal
Lindeland, Arve, Flekkefjord
Lindeland, Mona, Feda
Lohndal, Anstein Dyrli, Stord
Lohne, Anne Katrine, Feda
Londal, Signe, Kvinesdal
Lorentzen, Sara, Kvinesdal
Løvdal, Helge Olav, Kvinesdal
Løvland, Berit, Feda
Manneråk, Solfrid og Sigurd, Kvinesdal
Mathisen, Samuel, Kristiansand
Meland, Bjarne, Feda
Meland, Ruth Eliasdatter, Feda
Mjaaland, Sigmund, Kvinesdal
Mjaaland, Siri Moi, Kvinesdal
Moen, Lars, Kvinesdal
Moi, Andreas E, Kvinesdal
Moi, Inger-Synnøve, Godvik
Moi, Randi, Kvinesdal
Mygland, Anna Oddbjørg, Kvinesdal
Mygland, Kåre, Feda
Mygland, Lars, Kristiansand
Mygland, Mildrid og Sigurd, Blommenholm
Mygland, Olav, Kristiansand
Mygland, Tor, Kvinesdal
Narvestad, Helga, Kvinesdal
Narvestad, Jens, Kvinesdal
Netland, Olav, Øyestranda
Nielsen, Helga Aamodt, Grimstad
Nilsen, Alf O, Kvinesdal
Nilsen, Alfred, Øyestranda

Nilsen, Arthur, USA
 Nilsen, Leif, USA
 Njerve, Anne Marie, Flekkefjord
 Norsk Rikskringkasting, Biblioteket, Oslo
 Nygaard, Anne Erfjord, Kristiansand
 Næset, Torbjørn, Øyestranda
 Næset, Wenche Moi, Fedal
 Olimstad, Ingvar, Sand
 Olimstad, Jakob, Kviteseid
 Olimstad, Kari, Kvinesdal
 Olsen, Lars, Øyestranda
 Olsen, Raymond, Øyestranda
 Olsen, Stanley, Kvinesdal
 Olufsen, Grete, Ålgård
 Omdal, Arvid, Kvinesdal
 Omland, Arnold, Kvinesdal
 Omland, Arthur, Fedal
 Omland, Atle, Bergen
 Omland, Oddvar, Fedal
 Opdahl, Ingeborg, Søgne
 Peterson, Phyllis, USA
 Pettersen, Egil M, Vågsbygd
 Rafoss, Maria Stokkeland, Kvinesdal
 Rafoss, Marit, Oslo
 Rafoss, Thora, Øyestranda
 Rafoss, Tor Audun, Øyestranda
 Refseth, Laila, Kvinesdal
 Reiersen, Aud Sonja, Kvinesdal
 Reiersen, Karsten, Kvinesdal
 Reiersen, Randi, Kvinesdal
 Reiersen, Tordis Verås, Øyestranda
 Risnes, Alv, Kvinesdal
 Risnes, Birger, Bø i Telemark
 Risnes, Kjell, Kvinesdal
 Risnes, Sigbjørn, Kvinesdal
 Ro, Astrid, Kvinesdal
 Rob, Sigvald, Kvinesdal
 Rob, Solveig, Kvinesdal
 Rob, Jan, Kvinesdal
 Rongved, Leif, Kvinesdal
 Rudolfsen, Jessie, Flekkefjord
 Rudvin, Kari, Lier
 Ryen, Gabriel, Kvinesdal
 Rødland, Samuel, Asker
 Rødland, Sonja, Kvinesdal
 Røed, Anne Marie, Fitjar
 Røynestad, Ole Jonny, Fedal
 Røyseland, Geir Johnny, Storekvina
 Røyseland, Gunhild, Kvinesdal
 Røyseland, Jostein, Kvinesdal
 Sachs, Brigitte, Oslo

Sagen, Inga, Kvinesdal
 Sand-Bakken, Knut, Flekkefjord
 Sandvand, Astrid, Kvinesdal
 Sandvand, Kåre, Kvinesdal
 Sandvand, Odny, Kvinesdal
 Sandvold, Tale Moi, Egersund
 Seland, Elisabeth, Oslo
 Seland, Ingebjørg, Kvinesdal
 Sigersvold, Dagny, Kvinesdal
 Sigersvold, Ståle, Sortland
 Sindland, Karen, Øyestranda
 Sindland, Ånen, Snartemo
 Sinnes, Kjell Magne, Kvinesdal
 Sira, Kolbjørn, Sira
 Sirdal Historielag, Tonstad
 Simes, Tove Unhammer, Flekkefjord
 Skjekkeland, Martin, Kvinesdal
 Skjoldal, Terje, Valse
 Skjævesland, Thorleif, Risør
 Skraneffell, Tobias, Lillesand
 Solberg, Signe, Kvinesdal
 Solås, Randi, Kvinesdal
 Staddeland, Lars, Kvinesdal
 Stangborli, Hans Olav, Kvinesdal
 Stokkeland, Alf Olav, Ås
 Strøm, Åse Lill, Storekvina
 Stuestøl, Magda, Lyngdal
 Svindland, Aril, Fedal
 Svindland, Bjørg, Fedal
 Svindland, Kjell, Fedal
 Svindland, Kåre, Kvinesdal
 Svindland, Petter Bøgvold, Fedal
 Svindland, Sigurd, Flekkefjord
 Syvertsen, Andy, Kvinesdal
 Thomsen, Einar, Fedal
 Tjørnholm, Ingvald, Kvinesdal
 Tjørnholm, Tor, Kvinesdal
 Tobiasen, Arne, Fedal
 Tomstad, Marit, Flekkefjord
 Torkildsen, Borghild, Flekkefjord
 Torkildsen, Gunnar, Flekkefjord
 Torkildsen, Ole Z, Flekkefjord
 Treland, Georg, Grimstad
 Treland, Kenneth, Fedal
 Treland, Olav A, Kvinesdal
 Træland, Helge, Tananger
 Træland, Liv og Jakob Kjell, Kvinesdal
 Trælandshei, Martin, Kristiansand
 Tveit, Hallgeir, Kvinesdal
 Tynning, Bjørg, Eidanger
 Tønnessen, Elisabeth, Kristiansand

Tønnessen, Gerd, Kvinesdal
 Tønnessen, Grethe, Fedal
 Tønnessen, Hans Olav, Lyngdal
 Tønnessen, Kirsten, Fedal
 Tønnessen, Tønnes, Øyestranda
 Unhammer, Edil, Kvinesdal
 Unhammer, Ingvald, Kvinesdal
 Unhammer, Jens, Kvinesdal
 Unhammer, Johan, Flekkefjord
 Unhammer, Kristine, Kvinesdal
 Unhammer, Kåre, Kvinesdal
 Vatland, Torleif, Farsund
 Verås, Oddvar, Eiksmarka
 Veraas, Tor Kjell, Kvinesdal
 Veraas, Øyvind, Kristiansand
 Vest-Agder Fylkesbibliotek, Kristiansand
 Vesterdalen Skole, Kvinesdal
 Voilestøl, Ingeborg, Kvinesdal

Worel, Janet V, USA
 Øksendal, Torbjørn, Våler i Solør
 Øydne, Anna Elisabeth, Kvinesdal
 Øydne, Olav, Tingvatn
 Øydne, Trygve, Stabekk
 Aagedal, Anne Mary, Kvinesdal
 Aamodt, Alf Inge, Kvinesdal
 Aamodt, Christine, Kvinesdal
 Aamodt, Harald, Kvinesdal
 Aamodt, Harry, Kvinesdal
 Aamodt, Wenche Olsen, Kvinesdal
 Aarli, Gullborg, Fjøsanger
 Årli, Ragna, Kvinesdal
 Aase, Asbjørn, Øyestranda
 Aase, Helga Marie Briseid, Notodden
 Aase, Inger Bøgwald, Stavanger
 Aase, Lars, Kristiansand

KVA **AKVINESDAL**
AUTO Etablert 1972

Tlf. 38 35 04 66

Jeep
SEAT
ŠKODA
CHRYSLER